

Werkdocument Feiten en cijfers voor de mbo-instellingen en sectoren

Advies van stichting SBB aan minister van OCW

Zoetermeer, 19 november 2012

Inleiding

SBB ondersteunt het afstemmingsproces op regionaal en sectoraal niveau door:

- gelegitimeerde feiten en cijfers per sector en instelling (met een regionale component) aan te leveren in een werkdocument;
- op verzoek maatwerk producten op het gebied van vraag en aanbod te leveren.

Tevens zijn de feiten en cijfers input voor de jaarlijkse kwantitatieve monitor.

Het gaat hierbij om de sectorale (arbeidsmarkt- en onderwijs) informatie van de kenniscentra, die voor een groot deel gelegitimeerd is door onderwijs en sociale partners in de paritaire commissies en vervolgens ook opgenomen is in elk kwalificatiedossier. Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van ander gemeenschappelijk beschikbaar bronmateriaal zoals de onderwijsdeelnamegegevens van DUO, de werkloosheidsgegevens van UWV Werkbedrijf en het ROA. Op termijn worden hieraan ook de schoolverlatersgegevens toegevoegd, indien deze door CBS beschikbaar worden gesteld. Ook de Alumni onderzoeken kunnen op termijn een bruikbare informatiebron zijn.

Benadrukt wordt dat deze gegevens een agenderende en signalerende functie hebben en niet centraal een oordeel afgeven over in welke mate er sprake is van een (on)doelmatig opleidingsaanbod. Het is de verantwoordelijkheid van mbo-instellingen en georganiseerd bedrijfsleven om de feiten en cijfers te analyseren en de signalen te duiden. Deze partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk om indien nodig het opleidingsaanbod en de opleidingsbehoefte nader te verkennen en te bezien of aanvullende maatregelen rond het opleidingsaanbod nodig zijn. Bij het gebruik van arbeidsmarktprognoses past het voorbehoud dat er altijd een zekere mate van onvoorspelbaarheid blijft.

1) Informatie over (macro-)doelmatigheid

(Macro-)doelmatigheidsinformatie heeft betrekking op de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Dat betekent dat informatie gaat over mbo-schoolverlaters, die zich op de arbeidsmarkt begeven. Bij doelmatigheid gaat het om het aantal studenten, dat een mbo-opleiding volgt. Omdat ook de kwaliteit van de opleidingen een rol speelt bij het (macro-)doelmatigheidsbeleid, wordt ook informatie hierover beschikbaar gesteld.

Macrodoelmatigheid

Rond macrodoelmatigheid heeft informatie betrekking op:

- Aanbod van gediplomeerde schoolverlaters op de arbeidsmarkt.
- Vraag van de arbeidsmarkt.
- BPV-mogelijkheden.
- Schoolverlaters/alumni onderzoek.

Doelmatigheid

- Deelname van studenten aan mbo-opleidingen naar woonplaats en/of regio.
- Deelname van studenten aan mbo-opleidingen naar instelling.

Kwaliteit

- Oordeel over de kwaliteit van de opleiding van de onderwijsinstelling.

2) Vertrekpunt en eisen aan informatie

SBB regisseert het verkrijgen en bewerken van de informatie, waarbij SBB hoge eisen stelt aan de bruikbaarheid van de informatie. Deze eisen rond bruikbaarheid hebben betrekking op:

- 1) Beschikbaarheid op het niveau van kwalificatie (Crebo). Uitgangspunt is de lijst van actuele kwalificaties. Deze vraag naar gegevens op het niveau van kwalificatie betreft naast opleidingsinformatie en deelnemersaantallen ook de bpv en de vraag van de arbeidsmarkt. Dit betekent dat informatie over (oudere) kwalificaties herleidbaar moeten zijn naar de actuele kwalificaties. De informatie over schoolverlaters is beschikbaar over schooljaar 2010-2011. Voor opleidingsdeelname is dat 2011-2012. Ook informatie over bpv en arbeidsmarkt is beschikbaar over schooljaar 2011-2012.
SBB beschikt over een koppellijst die oudere kwalificaties aan de actuele kwalificaties koppelt. Beschikbaar van gegevens op het niveau van kwalificaties maakt het, indien gewenst, mogelijk om gegevens ook op het niveau van kwalificatiedossiers te genereren.
- 2) Koppeling aan regio: om gegevens over arbeidsmarkt en beroepsonderwijs te vergelijken is een regioschaal nodig die voor beiden hetzelfde is. Hiervoor is gekozen om als regioschaal de 30 regio's te volgen die door meerdere partijen wordt gehanteerd (UWV Werkbedrijf, ministerie van OCW en SZW, kenniscentra). Uiteraard zijn er geen scherpe lijnen te trekken, en zal per situatie moeten worden bekeken of aanvullende analyse via maatwerk nodig is. Uit ervaringen met bpv blijkt dat landelijk ongeveer 75% van de mbo-studenten bpv doen bij een leerbedrijf uit de regio waar ze wonen en daarmee is de regio 30 indeling vooralsnog een herkenbare schaal. Studentdeelname, vraag van de arbeidsmarkt en bpv dienen dus op het niveau van deze regio's beschikbaar te zijn. Bij sommige kleinere kwalificaties zal de arbeidsmarktbehoefte en het opleidingsaanbod niet regionaal maar eerder landelijk worden bepaald. De beschikbaarstelling van de informatiesets zal ook deze keuzes mogelijk maken.
- 3) Er is een regionale vertaling mogelijk naar het niveau van 30 regio's.
- 4) Studentgegevens zijn te koppelen aan een mbo-instelling.
- 5) Informatie is van recente datum en wordt periodiek, minimaal jaarlijks, geactualiseerd.
- 6) De informatie is van een publieke bron en toegankelijk voor alle partijen.

SBB neemt de regierol op zich om informatie afkomstig uit andere bronnen te bewerken, zodat de informatie voldoet aan bovengenoemde criteria.

Belang van signaal functie

Zowel onderwijs als bedrijfsleven hebben behoefte aan informatie die een signaal werking kan hebben op het terrein van (macro-) doelmatigheid. Ook het ministerie van OCW en de Onderwijsraad wijzen hierop. De weergave van de informatie zal twee (sterk versimpelde) inzichten duidelijk moeten maken: Enerzijds of er sprake is ondoelmatig opleiden omdat het aantal deelnemers in de betreffende kwalificatie klein is. Anderzijds of er voldoende arbeidsmarktvraag is voor de desbetreffende kwalificatie.

Legitimatie

De informatie en/of bronnen zijn gelegitimeerd binnen SBB door zowel beroepsonderwijs als bedrijfsleven. De legitimering vindt plaats via de paritaire commissies binnen de kenniscentra dan wel op sector-overstijgend niveau binnen SBB.

Verder wil SBB gebruik maken van reeds beschikbare informatie die wellicht op sommige aspecten moet worden aangescherpt. Er wordt geen nieuwe informatie gecreëerd door extra onderzoek.

3) Informatiebronnen

SBB beschikt over diverse bronnen die aan de bovenstaande criteria voldoen. Het gaat dan om informatie van DUO Zoetermeer/Groningen, kenniscentra (die hun informatie o.a. baseren op het ROA), UWV Werkbedrijf.

Doorontwikkelen in 2013

In 2013 zal SBB de feiten en cijfers uitbreiden door nieuwe informatiebronnen toe te voegen. Als het gaat om de entreepositie van schoolverlaters op de arbeidsmarkt, zal in overleg met het ministerie van OCW worden nagegaan of CBS hierover informatie beschikbaar heeft. De vraag is of en wanneer CBS kan leveren en of deze informatie qua beroepsniveau aansluit bij de kwalificatiestructuur/opleidingenportfolio's. Daarom wordt tegelijkertijd door SBB onderzocht of alumni onderzoek van mbo-instellingen bruikbaar is. Met behulp van de informatie over schoolverlaters streeft SBB ernaar om ook inzichtelijk te maken in welke sectoren afgestudeerden uit het mbo daadwerkelijk terecht komen, aangezien de plaatsing op de arbeidsmarkt meegewogen dient te worden bij het doelmatigheidsoordeel. Het gaat dan om zowel de mate waarin afgestudeerden terecht komen in sectoren in het verlengde van hun beroepsopleiding als de mate waarin de afgestudeerden goed terecht komen in andere sectoren dan waarvoor de studenten zijn opgeleid.

Als het gaat om het aantal werkzoekende jongeren op mbo-niveau zal SBB in overleg blijven met UWV om nadere informatie te verkrijgen of te genereren. In de relatie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt is het namelijk van belang om ook de verhouding tussen instroom deelnemers in het mbo, afgestudeerden mbo, werkzoekenden en doorstromers op de arbeidsmarkt mee te wegen.

Een belangrijk onderdeel om verder te ontwikkelen is inzicht in de sectorale opleidingsbehoefte. Ook verdere bewerking van bestaande gegevens kunnen tot interessante inzichten leiden. Een voorbeeld hiervan is de codering van de verschillende locaties van mbo-instellingen, waar deelnemersgegevens aan zijn te koppelen. Deze gegevens zijn nu namelijk nog niet beschikbaar.

Vertrekpunt voor het overleg in de regio is dat gebruik wordt gemaakt van de feiten en cijfers uit de doelmatigheidsrapportages SBB, omdat deze informatie gelegitimeerd is door zowel onderwijs als bedrijfsleven (binnen de kenniscentra en SBB). Daarnaast zal SBB toegang verzorgen tot alle beschikbare aanvullende sectorale en regionale arbeidsmarktonderzoeken.

De gegevens over de niet-bekostigde opleidingen zullen op termijn door DUO-BRON beschikbaar worden gesteld. In overleg met het particulier onderwijs wordt onderzocht op welke wijze deze toegankelijk worden gemaakt.

4) Informatiearrangement

SBB zal via een informatiearrangement met het ministerie van OCW afspraken gaan maken over de beschikbaarstelling van alle benodigde gegevens ten behoeve van sectorale en regionale ondersteuning. Dit gebeurt om verzekerd te zijn van een regelmatige en actuele gegevenslevering. SBB zal de gegevensverstrekking regisseren en de gegevens bewerken en toepasbaar maken.

5) Meervoudig gebruik van dezelfde informatie

In de nieuwe kwalificatiestructuur wordt voor elk kwalificatie informatie opgenomen over het arbeidsmarktperspectief. De kenniscentra leveren, op verzoek van het ministerie van OCW, deze arbeidsmarktinformatie aan. SBB gebruikt deze informatie om verschillende producten te ontwikkelen voor verschillende doelgroepen, zoals een arbeidsmarktbijsluiter voor aanstaande studenten en ouders. Deze

informatie is tevens de basis voor de doelmatigheidsgegevens. Op deze wijze waarborgt SBB dat de feiten en cijfers gelegitimeerd zijn door onderwijs en bedrijfsleven.

Op verzoek van de thema-adviescommissie kwalificeren en examineren is een set gegevens beschreven die per kwalificatie aangeeft welke informatie opgenomen dient te worden. Het gaat om de volgende gegevens:

- Kans op werk
- Vacature-informatie
- Aantal deelnemers in kwalificaties van de laatste drie inschrijfjaren
- Aantal gediplomeerden dat zich aandient op de arbeidsmarkt
- Sectorale toelichting

6) Overzicht gegevens

Overzicht van gegevens ten behoeve (macro) doelmatigheid. Deze gegevens zijn op dit moment beschikbaar voor mbo-instellingen en sectoren.

Aspect	Kerngegevens	Bron:	Frequentie, actualisering	Toelichting
Opleidingsaanbod	Aantal mbo-gediplomeerden per kwalificatie	DUO	Jaarlijks	Per kwalificatie per mbo-instelling, per schooljaar
	Aantal mbo- studenten per kwalificatie	DUO	Jaarlijks	Ingeschrevenen per kwalificatie per mbo-instelling
	Doorstroom binnen mbo en naar hbo	DUO	Jaarlijks	Positie van geslaagden in het volgend schooljaar
Vraag van de arbeidsmarkt	Kans op werk per kwalificatie	Kenniscentra	Jaarlijks	Kwalitatieve indicatie op vijfpuntsschaal van kans op werk in verlengde opleiding na einde opleidingsduur
	Internetvacatures per kwalificatie/ beroepsgroep	SBB, kenniscentra	Jaarlijks	Aantal vacatures via Internet die geschikt zijn voor mbo-ers
Beroepspraktijk vorming	Kans op stage	Kenniscentra	Jaarlijks	Kans voor studenten om een stage te vinden in de desbetreffende kwalificatie

Toelichting op een aantal begrippen:

- Kans op werk. Deze kans op werk gaat over een toekomstgerichte uitspraak over de regionale kans op werk in een beroep in het verlengde van de opleiding en na de nominale duur van de opleiding. Voor deze informatie gebruiken kenniscentra verschillende bronnen zoals gegevens van het ROA, brancheonderzoeken en onderzoeken onder leerbedrijven. De uitspraak is gericht voor 1-jarige opleiding over 1 jaar, 2-jarige opleidingen over 2 jaar, 3-jarige opleidingen over 3 jaar en 4-jarige opleidingen over 4 jaar. Er wordt een vijfpuntsschaal gehanteerd van geringe kansen tot goede kansen.

- De kansen op de arbeidsmarkt worden jaarlijks geactualiseerd. De vertaling van deze kansen naar keuzes voor het opleidingsaanbod of studenteninstroom ligt in handen van de onderwijsinstelling in overleg met betrokken partijen, zoals het bedrijfsleven.
- Kans op stage. Deze kans laat de regionale kans op een stage te vinden in het huidige schooljaar voor de studenten in deze richting. Deze informatie is gebaseerd op informatie verzameld bij leerbedrijven, mbo-instellingen en de 800 opleidingsadviseurs van de kenniscentra. Er wordt een vijfpuntsschaal gehanteerd van geringe kansen tot goede kansen.
- Vacatures. Het gaat om Internetvacatures die via Jobfeed beschikbaar zijn. Door koppeling van SBB van deze vacatures aan mbo-beroepen is inzichtelijk te maken welke actuele kwantitatieve vraag er is op de arbeidsmarkt voor de verschillende kwalificaties.

Rond de indicator kwaliteit wordt gesproken om het oordeel van de Inspectie toe te voegen. Dit najaar zal deze indicator echter niet in de sets worden meegenomen, omdat eerst wordt onderzocht of de mate van actualiteit van deze oordelen opname in de sets rechtvaardigt. Deze oordelen zijn echter wel openbaar beschikbaar en zullen daarom alleen digitaal beschikbaar worden gesteld.

7) Sets doelmatigheidsinformatie

SBB zal de volgende informatiesets beschikbaar stellen, die bruikbaar zijn als basis voor het overleg in de regio's tussen mbo-instellingen en sectoren. De gegevens in de webservice bieden de mogelijkheden om ook gegevens op het niveau van kwalificatiedossier te genereren. Benadrukt wordt dat de beschikbare gegevens benut kunnen worden van het gebruik voor nadere analyse en duiding. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij mbo-instellingen en bij sectoren/branches.

1. Doelmatigheidsset per mbo-instelling

Deze set zal uit twee onderdelen bestaan:

a. Grafische weergave: Landkaart

Er zal per kwalificatie grafisch worden weergegeven hoeveel studenten deze kwalificatie volgen (schaal: meer dan 18, minder dan 18, geen deelname). Daarnaast zal per regio de vraag naar werk voor de schoolverlaters per kwalificatie worden weergegeven (vijfpuntsschaal van kans op werk). In bijlage A zijn een tweetal voorbeelden weergegeven.

b. Tabel

Het tweede deel bestaat uit een tabelvorm waarin per mbo-instelling de volgende gegevens worden zichtbaar gemaakt per kwalificatie. Deze kwalificaties zijn gegroepeerd per branche.

- Aantal deelnemers van de laatste drie schooljaren.
- Kans op werk (op basis van de regio van het hoofdadres van de mbo-instelling)
- Kans op stage (op basis van de regio van het hoofdadres van de mbo-instelling)

In bijlage B is een voorbeeld weergegeven.

2. Doelmatigheidsset per sector/branche

Deze set zal uit twee onderdelen bestaan:

a. Grafische weergave: Landkaart

Deze set zal bestaan uit dezelfde grafische weergave als voor de mbo-instellingen, dus een weergave per kwalificatie met enerzijds het aantal deelnemers en anderzijds de vraag op de arbeidsmarkt naar deze afgestudeerden.

b. Tabel

Het tweede deel bestaat uit een tabelvorm waarin per sector/branche de volgende gegevens worden zichtbaar gemaakt per kwalificatie:

- Instellingen die kwalificatie aanbieden.
- Aantal deelnemers van de laatste drie schooljaren.
- Kans op werk.
- Kans op stage.

3. *Digitale webservice*

Op de webservice komen alle feiten en cijfers uit de doelmatigheidssets beschikbaar aangevuld met gegevens over:

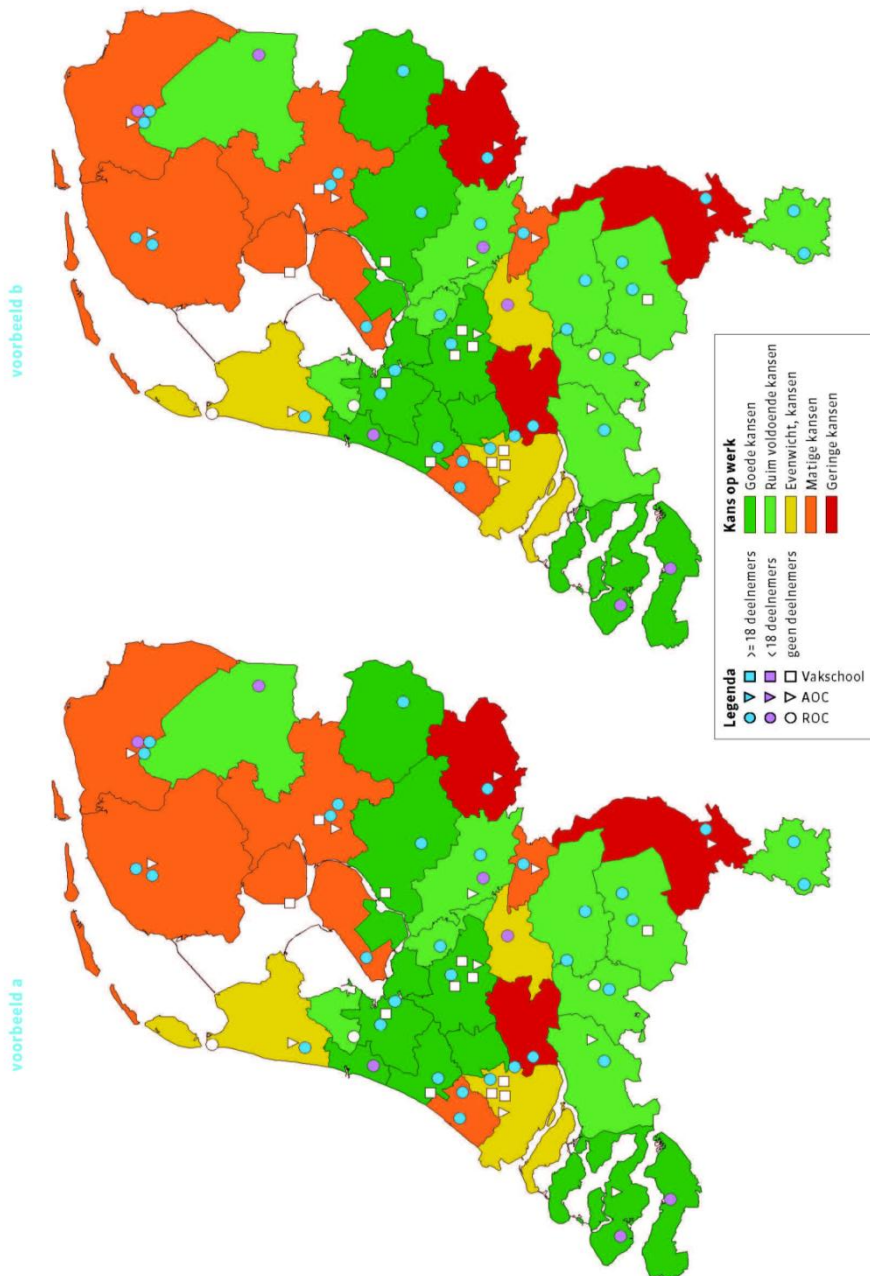
- Onderwijsdeelname over de laatste 3 schooljaren.
- Aantal gediplomeerden over de laatste 3 schooljaren.
- Aantal doorstromers binnen mbo.
- Aantal doorstromers hbo.
- Kwaliteit van opleiding.
- Aantal actuele vacatures die geschikt zijn voor mbo-ers.
- Op termijn: Aantal werkloze jongeren op mbo-niveau (bron: UWV Werkbedrijf).
- Op termijn: Schoolverlatersonderzoek (alumni-onderzoek, CBS).
- Op termijn: Raming opleidingsbehoefte per sector.

Samenvattend overzicht:

Overzicht gegevens naar weergave	Grafische weergave	Tabel	Webservice	Opmerking
Onderwijsdeelname (actueel)	X	X	X	
Kans op werk	X	X	X	
Kans op stage		X	X	
Inspectie-ordeel			X	
Onderwijsdeelname (laatste 3 jaar)			X	
Gediplomeerden (laatste 3 jaar)			X	
Doorstroom (intern mbo en hbo)			X	
Vacatures			X	
Bestemming schoolverlaters			X	op termijn
Raming opleidingsbehoefte			X	op termijn
Werkzoekenden			X	op termijn

Bijlage A - Landkaart

Bijlage B Tabel

Voorbeeld College

per sector/branche per kwalificatie	niveau	deelnemers 2009	deelnemers 2010	deelnemers 2011	Kans op werk			Kans op stage		
					Goede kansen	Ruim voldoende kansen	Voldoende kansen	Goede kansen	Ruim voldoende kansen	Voldoende kansen
techniek										
Assistent Constructiewerker/Lasser	1	4	5	1						
Assistent Monteur Laagspanningsnetten	1	10	16	1						
Isoleerder/Plaatwerker	2	28	12	7						
Autotechniek	2	100	98	128						
Bedrijfsautotechniek	2	18	19	21						
Motorfietstechniek	2	28	48	11						
economie										
Particuliere beveiliging (Beveiliging)	2	328	420	444						
Medewerker mode/maatkleeding	3	17	21	12						
ICT-medewerker (Medewerker beheer ICT)	3	240	245	237						
Secretariale beroepen	4	260	310	270						
Secretariale beroepen (Managementassistent)	4	98	42	69						
techniek										
Assistent Constructiewerker/Lasser	1	4	5	1						
Assistent Monteur Laagspanningsnetten	1	10	16	1						
Isoleerder/Plaatwerker	2	28	12	7						
Autotechniek	2	100	98	128						
Bedrijfsautotechniek	2	18	19	21						
Motorfietstechniek	2	28	48	11						
economie										
Particuliere beveiliging (Beveiliging)	2	328	420	444						
Medewerker mode/maatkleeding	3	17	21	12						
ICT-medewerker (Medewerker beheer ICT)	3	240	245	237						
Secretariale beroepen	4	260	310	270						
Secretariale beroepen (Managementassistent)	4	98	42	69						

Een getal is illa als
aantal deelnemers < 18